

יותר מדי עורכי דין? זה לאו דווקא רע

בהיעדר עורכי דין, הסיכון שבעשיית עסקים היה עולה במידה ניכרת

06:53 | 18.07.2011 | מאת: זוהר נבו ודני רינות

ראש לשכת עורכי הדין הנכנס, דורון ברזילי, טוען כי אחת הבעיות הדחופות שבהן יטפל היא בעיית "הצפת המקצוע".

בעשור האחרון הוכפל מספר עורכי הדין בישראל, והוא מתקרב ל-50 אלף. הדיון הציבורי העוסק במספר ההולך והגובר של עורכי הדין מתמקד ביכולתם להתפרנס, במכובדות המקצוע וברמת המקצועית שלהם. ואולם מהשיח הציבורי נעדרת התייחסות לשאלות כמו איזו השפעה יש למספר עורכי הדין על החברה?

שאלות אלה נידונו במחקר שבוצע בארה"ב החל מסוף שנות ה-80. באותה העת התעוררה ביקורת ציבורית על מספרם הגבוה של עורכי הדין, במידה רבה על רקע חשש שכלכלת ארה"ב מפגרת לעומת כלכלת יפאן. אמירה (בלתי מבוססת) שאיפיינה הלך רוח זה היתה ש"יפאן תחרותית יותר משום שבושינגטון בלבד יש יותר עורכי דין מאשר בכל יפאן".

הבסיס התיאורטי לביקורת הוא האמונה כי המקצוע אינו מקצוע יצרני מטבעו ואינו תורם לרווחה. תפישה זו רואה את עורכי הדין כגורם מסרבלי וביורוקרטי וכמי שבפעולותיהם מנסים לגבות תשלום או נתח מהרווח של הגורמים היצרניים בחברה. מכאן, שהפניית כוח אדם רב יותר למקצוע עריכת הדין במקום למקצועות כמו הנדסה ומדעים מהווה "בזבוז" ופוגעת ברווחה המצרפית. עמדה זו גם זכתה לתמיכה מכמה מחקרים אמפיריים שניסו להראות התאמה בין מספר גדול יותר של עורכי דין וקצב צמיחה נמוך.

מנגד, יש עמדה הגורסת כי קיים חוסר הבנה לגבי המקצוע וכי לעורכי דין תרומה משמעותית לחברה ואף לרווחה הכלכלית. עורכי דין ופעילותם מאפשרים עסקות מורכבות, סחר בינלאומי והשקעות. בהיעדר עורכי דין, הסיכון שבעשיית עסקים היה עולה במידה ניכרת. מעבר לכך, יש טענה כי במקרים רבים גם ניהול הליכים בבתי המשפט מוביל לתוצאה יעילה מבחינה כלכלית. תביעות מכריחות גורמים שונים לשלם על עלויות או נזק שהם "מחצינים". כך, למשל, מפעל מזהם או יצרן שהתרשל נאלצים לשלם על נזק שהם גורמים בפועל. התוצאה המשפטית תשקף באופן מדויק יותר את שיקולי העלות והתועלת עבור כלל החברה ותאפשר רק למיזמים שהם יעילים באמת לשרוד.

טענה נוספת היא כי עורכי דין משמרים ואף מגדילים "נכסים" שקשה לאמוד מבחינה כלכלית, כמו זכויות אדם ושלטון החוק. כמו כן, יש לציין כי עורכי דין רבים עובדים בתפקידים מחוץ למקצוע - במינהל הציבורי, בעסקים ובמלכ"רים. החינוך המשפטי משמש עבורם כר פורה לפעילויות מגוונות. יש גם נתונים אמפיריים הסותרים את הטענה כי מספר רב של עורכי דין פוגע בצמיחה. לבסוף, גם ממבט צר לגבי לקוחות עורכי הדין, הרי שתחרות בין מספר עורכי דין רב יותר תביא להורדת מחירים, התייעלות והצבת אפשרויות רבות יותר בפני הלקוח.

לפני שמגבילים את מספר עורכי הדין או מקשים מאוד על הכניסה למקצוע - פעולות הכרוכות בפגיעה בחופש העיסוק - יש לקיים דיון ציבורי רציני שעוסק לא רק בעורכי הדין, אלא גם בכלל החברה. דיון כזה ראוי שיתבסס על מחקרים מעמיקים שיראו תוצאות ברורות והצדקות כבדות משקל לסגירת שערי המקצוע.

נבו הוא עו"ד במחלקה הבינלאומית של משרד יגאל ארנון ושות'; רינות הוא עו"ד במחלקה המסחרית של משרד שובל ושות'